

Pohřební štíty z kostela Povýšení sv. Kříže v Doubravníku

Helena Sedláčková

Heraldika se těší oblibě již od svých počátků ve středověku a s jejím uplatněním se setkáváme téměř na všech artefaktech spojených nejen s životem privilegovaných osob, ale i s aktivitou církevních, městských, obecních institucí a cechovních korporací. Díky svému charakteru snadno uchopitelného symbolu se z původně vojenského způsobu identifikace rozšířila i do jiných oblastí. Mnohvrstevná aplikace heraldiky ve společnosti proto koresponduje s rozmanitou šíří heraldických pramenů. K prvotním náleží sfragistický materiál, dále vyobrazení znaků v erbovnících, na architektuře, uměleckých předmětech, náhrobcích, různých užitkových předmětech. Mezi specifické prameny patří pohřební štíty a jim podobou blízké pamětní štíty. Oběma těmto dlouho opomíjeným zdrojům heraldických a genealogických informací se v poslední době konečně dostává zasloužené pozornosti odborné badatelské veřejnosti.¹ Pamětní štíty měly připomínat přijetí do církevního řádu nebo dosažení významné funkce v jeho rámci.

¹ Kučerová, Klára: Pohřební štíty ve Wunschwitzově genealogické a heraldické sbírce (Edice). *Paginae historiae* 12, 2004, s. 147–208; Pohřební štíty, kapitola II.2.8. v disertaci: Woitschová, Klára: Wunschwitzova sbírka v kontextu genealogicko-heraldických souvislostí 1. poloviny 18. století (Rozbor fondu a jeho pomocněvědné využití). Praha 2009, s. 158–175; Dyba, Ivan: Pohřební štíty v kryptě katedrály sv. Petra a Pavla v Brně. Genealogické a heraldické informace (dále GHI) V., 2000, s. 42–47; Král, Adolf B.: Heraldická kuriozita – pohřební štíty z Vranova u Brna. *Vlastivědný věstník moravský* 43, 1991, s. 22–25; Müller, Karel: Papírové pohřební štíty ve sbírkách Muzeum Šlaska Cieszyńskiego w Cieszynie. *Cieszyńskie Studia Muzealne* 2, 2005, s. 208–213; týž: Pamětní štíty s erby maltézských komturů v kostele sv. Jana Křtitele v Opavě. GHI IX., 2004, s. 68–70; týž: Pamětní štíty s erby maltézských rytířů na Dívčím Hradě. GHI XI., 2006, s. 89–90; Skřivánek, František: Heraldické památky kostela Panny Marie pod řetězem Českého velkopřevorství Maltézských rytířů v Praze. Praha 2002, s. 159–170. Exemplář pamětního štítu, připomínající k roku 1867 nástup do funkce velkopřevora Františka Xavera Krakovského z Kolovrat, se dochoval v Národním archivu (dále NA), fond Maltézští rytíři – české velkopřevorství (dále ŘM), inv. č. 2767. Zcela záměrně ponechávám mimo pozornost této studie záležitost cechovních pohřebních štítů, které vykazují jiný charakter. Měly podobu obrazů s různými, především církevními výjevy, s heraldických motivů se vyskytují pouze cechovní znamení, informace o zemělém obsahují jen výjimečně. Používaly se opakovaně pro smuteční obřady členů cechu.

Pohřební štíty byly naopak spjaty s posledními chvílemi člověka. Vzhledem k významné roli, kterou hrál štít v životě elitních vrstev společnosti, ať již je tvořily nejdříve vojenské, později urozené osoby, neudiví příliš, že právě štít, jenž všem srozumitelnou zkratkou charakterizoval příslušnou rodinu či jejího jednotlivého člena, nejlépe vyhovoval tomuto informativnímu účelu. Nejdříve se s použitím pohřebních štítů setkáváme při pohřbech nejvýše postavených vrstev, tedy panovníků. Odtud se rozšířily i mezi ostatní urozené osoby. Vzhledem k tomu, že se jednalo o univerzální prvek společný pro křesťanskou kulturu, nepřekvapí příliš také to, že se s tímto fenoménem setkáváme napříč celou Evropou.² Zprvu se k jejich výrobě používalo dřevo. Erb byl buď vyřezávaný, malovaný nebo v některých případech vyšíváný, jako příklady lze uvést třeba pohřební štíty císařů Maxmiliána II. (†1576), Rudolfa II. (†1612), dále posledních Rožmberků, Jana Zrinského (†1612), Zachariáše z Hradce (†1589), Bernarda (†1614) a Přemka (†1673) ze Žerotína.³ Podle převažujícího kulatého tvaru se jim dostalo pojmenování „rundel“, „rundace“. Zajímavé ukázky velmi starých dochovaných exemplářů z německého prostředí přináší Neubeckerova Heraldika. Štíty upomínají na hraběte Walrafa III. z Tiersteinu (†1402) a svobodného pána Petra z Raronu (†1479). I když vznikly v rozmezí sedmdesáti let, je jejich ztvárnění velmi podobné. Uprostřed kruhového štítu, jehož okraj obtáčí nápis se jménem zemřelého, se nachází španělský štít s erbovním znamením rodu.⁴ Neznamená to ovšem, že by se vyskytoval jenom kruhový nebo oválný tvar. Na hradě Veverí se například dochoval pohřební routový štít, oznamující úmrtí baronky Marie

O tomto typu pohřebních štítů viz blíže: Koucký, Karel – Dvořák, Martin: Cechovní pohřební štíty ze Sedlčan. Podbrdsko 9, 2002, s. 54–83; Luštinec, Jan: Poklady krkonošských muzeí. Krkonoše 29/24, 1996, s. 20; vyobrazení pohřebního štítu malostranského cechu hodinářů v publikaci: Hausenblasová, Jaroslava – Šroněk, Michal: Urbs aurea (Praha císaře Rudolfa II.). Praha 1997, s. 84.

² O výskytu pohřebních štítů v okolních státech, včetně Slovenska, viz Woitschová, K.: Wunschwitzova sbírka v kontextu, s. 159–161; Beková, Zdenka – Staněk, Vladimír – Trnková, Zuzana: Pohřební štít Zikmunda Jana Myslíka z Hyršova v kostele sv. Archanděla Michaela v Pacově. Památková péče na Moravě 13, 2007, s. 70; Müller, K.: Papirové pohřební štíty, s. 209.

³ Viz Rudolf II. a Praha (Císařský dvůr a rezidenční město jako kulturní a duchovní centrum střední Evropy, katalog vystavených exponátů). Praha 1997, s. 282 a 287; Pletzer, Karel: Posmrtné štíty Petra Voka z Rožmberka a Jana Zrinského z roku 1612. Časopis Národního muzea 133, 1964, s. 91–96; Hausenblasová, J.: – Šroněk, M.: Urbs aurea, s. 153; Bůžek, Václav – Jakubec, Ondřej – Král, Pavel: Jan Zrinský ze Serynu (Životní příběh synovce posledních Rožmberků). Praha 2009, s. 171–175; Král, Pavel: Pohřby posledních pánů z Hradce. Opera historica 6, 1998, s. 403–404; Bůžek, Václav – Hrdlička, Josef – Král, Pavel – Vybíral, Zdeněk: Věk urozených (Šlechta v českých zemích na prahu novověku). Praha a Litomyšl 2002, s. 372–373; Beková, Z.: – Staněk, V.: – Trnková, Z.: Pohřební štít Zikmunda, s. 70; Dějiny hmotné kultury, sv. II/1, Praha 1995, s. 214–221.

⁴ Neubecker, Ottfried: Heraldik (Wappen - Ihr Ursprung, Sinn und Wert). Frankfurt am Main 1977, s. 72.

Kateřiny Bourscheidtové (†10. ledna 1725). V duchu tehdejší módy byl použit tvar určený pro šlechtičny. Pozoruhodné je, že se na štítu uprostřed nachází znak baronů Harffů z Dreibornu, tedy rodu, ze kterého pocházela, nikoli erb jejího manžela.⁵ Lze jen spekulovat o tom, zda nebyl routový tvar vybrán záměrně, právě kvůli použitému znaku a pro alianční znak nebo pro znak s manžellovým erbem by byl použit tvar jiný. Za zmínku stojí také to, že se routové pohřební štíty používaly v Británii k výzdobě *caster doloris* i katafalků a ještě dnes se tam obdobný vyvěšuje na dům zemřelého, aby oznámil smutnou událost okolnímu světu.⁶ Finančně náročné rundace z 16. a 17. století a honosné kusy s úplnými štíty často doprovázenými vojenskými trofejemi a štítonoši z první poloviny 18. století se staly již ve století následujícím součástí interiérů zámků a kostelů.⁷ Později zavedené levnější papírové pohřební štíty se ve většině případů dochovaly pouze v nepatrných počtech, ukryty v kostelních prostorech nebo muzejních depozitářích, někdy i nesprávně identifikovány nebo zcela nerozpoznány. Ukázkou chybného určení dokládají např. popisky k vyobrazením pohřebních štítů v honosné publikaci Pavla Juřika „Moravská dominia Liechtensteinů a Dietrichsteinů“, které označují pohřební štít Karla, knížete z Lichtenštejna (†7. 4. 1865) jako „pohřební plakát“ a výše jmenovaný rundel Bernarda ze Žerotína (†1614) v zámku ve Velkých Losinách pouze jako „erb Žerotínů - červený štít s černým korunovaným dvouocasým lvem ve skoku na stříbrném kamenném trojvrší – ve vyřezávané kartuši z roku 1614“.⁸ Ve většině případů se jedná o jednotliviny, jako např. pěkný exemplář papírového pohřebního štítu prvního litoměřického biskupa Maxmiliána Rudolfa Šlejnice (†13. 10. 1675)⁹ a Josefa Colloreda-Mannsfelda (†22. 4. 1895).¹⁰ Ojedinelé jsou svým rozsahem v našem prostředí dva soubory. První představuje kolekce pohřebních štítů uložených v Národním archivu v rámci fondu Sbirka genealogicko-heraldická Wunschwitzova. Jejich podrobnému rozboru věnovala několik studií Klára Woitschová.¹¹ Baron Wunschwitz systematicky sbíral rozma-

⁵ Marie Kateřina pocházela z julišské šlechty a provdala se do rodu původem z Lucemburska. O rodu Harffů z Dreibornu viz *Gothaisches Genealogisches Taschenbuch (Freiherrliche Häuser)*. Gotha 1940, s. 261–262 a o Bourscheidtech viz *Gothaisches Genealogisches Taschenbuch (Freiherrliche Häuser)*. Gotha 1942, s. 37–38.

⁶ Burnett, Charles J. – Dennis, Mark D.: *Scotland's Heraldic Heritage (The Lion Rejoicing)*. Edinburgh 1997, s. 89–93. O roli heroldů při pohřebních obřadech viz Wagner, Antony sir: *Heralds and Ancestors*. London 1978, s. 79–84 a obr. XV.

⁷ Beková, Z.: – Staněk, V.: – Trnková, Z.: *Pohřební štít Zikmunda*, s. 63–70; zde uvedeny i další výskyty těchto honosných kusů v českých a moravských kostelích; Skřivánek, F.: *Heraldické památky kostela*, s. 159–170.

⁸ Juřík, Pavel: *Moravská dominia Liechtensteinů a Dietrichsteinů*. Praha 2009, s. 85 a 268.

⁹ Vyobrazení otištěno v publikaci Macek, Jaroslav: *Biskupství litoměřické*. Kostelní Vydří 2005, s. 22.

¹⁰ NA, ŘM, inv. č. 2767 (zde se dochovalo celkem 15 heraldických památek).

¹¹ Viz poznámka č. 1.

nýtý materiál k dějinám českých šlechtických rodů, mezi jinými se také zaměřil na pohřební štíty. Soustředil celkem 241 exemplářů.¹² Na druhý mimořádný soubor o 207 pohřebních štítech uložený v kostele Povýšení sv. Kříže v Doubravníku mě v červenci 2005 upozornili ing. Miroslav Cecava a Rudolf Mičánek. Těmto místním zájemcům o historii regionu patří zásluha na uveřejnění této výjimečné genealogicko-heraldické památky. Náleží jim také poděkování za vyhotovení soupisu s rozměry štítů a pořízení jejich fotografií, který nezištně poskytli pro tento článek. Dříve než přejdeme k vlastnímu popisu jednotlivých pohřebních štítů, jistě nezaškodí připomenout základní informace o lokalitě a jejích vrchnostech.

Pozdější městečko Doubravník lze již na počátku 13. století považovat za výchozí bod kolonizace vedené Pernštejnny do oblastí rozprostírajících se proti toku řeky Svratky směrem k pomyslné zemské hranici s Čechami. Štěpán z Medlova, předek tohoto šlechtického rodu, založil zřejmě v roce 1230 v Doubravníku klášter, který začal sloužit také jako pohřebiště Pernštejnů. Nepříznivé časy nastaly klášteru za husitství. Zvláště kritickým bylo období kolem roku 1430, když se celé panství dostalo do rukou jeho stoupence Jana z Pernštejna. Ten zabavil klášterní majetek, což přineslo do Brna nouzově přesídlenému konventu fatální nedostatek finančních prostředků, který vyústil až v jeho postupný zánik. Janův syn Vilém zamýšlel v Doubravníku založit nový klášter, ale tento záměr se mu nepodařilo realizovat. Úspěšnější byl ve stavitelském díle jeho syn Jan, který nechal vybudovat dnešní monumentální mramorový kostel s velkou podzemní rodovou hrobkou pod presbytářem. Na konci 16. století dosáhlo zadlužení Pernštejnů takové výše, že museli panství s predikátním hradem prodat.¹³ Posledním Pernštejnem pohřbeným v Doubravníku byl nejvyšší kancléř Vratislav z Pernštejna (†1582), ale po získání práva zřídit novou hrobku ve Svatovítské katedrále, převezl jeho tělo na podzim následujícího roku do Prahy. V téže hrobce spočinul i jeho syn Jan, který padl 30. 9. 1597 jako velitel císařského dělostřelectva při obléhání turecké pevnosti Rábu v Uhrách.¹⁴ Také obě Janovy děti našly jinde místo svého posledního odpočinku. Syna Vratislava Eusebia, velitele císařského kyrysnického pluku, zabili Švédové při přepadu v Německu v roce 1631, poté byly jeho ostatky převezeny do Prahy a uloženy k věčnému odpočinku do kapucinského kostela Panny Marie Andělské na Hradčanech.¹⁵ Sestru tohoto posledního mužského potomka, neprovdanou Frebonii (†1646), majitelku východočeského panství Litomyšl

¹² Kučerová, K.: Pohřební štíty ve Wunschwitzově, s. 147–208.

¹³ Doubravník v dějinách 1208–2008. Doubravník 2008, s. 63–89, 101–121.

¹⁴ Tato hrobka nebyla na rozdíl od pardubické hrobky Vojtěcha z Pernštejna, mladšího bratra Jana, stavitele doubravnického kostela, nikdy prozkoumána. Vařeka, Marek: Jan z Pernštejna 1561–1597 (Hospodářský úpadek Pernštejnů). České Budějovice 2008, s. 105–106, 109, 159; Vorel, Petr: Páni z Pernštejna (Vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy). Praha 1999, s. 257–258 a 262.

¹⁵ Vorel, P.: Páni z Pernštejna, s. 271–274. Studii o posledním mužském členu rodu připravuje Marek Vařeka.

a paláce Smiřických na Malostranském náměstí, pohřbili u Panny Marie Vítězné na Malé Straně.¹⁶

Hrobku v doubravnickém kostele mohli používat i noví, rychle se střídající majitelé panství. Mezi nimi se objevují i velmi zajímavé rody. Hned první z nich Katarýn z Kataru postihl nevědní osud. Původně neurozená rodina z Pacova začala svůj společenský vzestup osobou Václava Bakaláře, kterému se 2. 11. 1537 díky privilegium z říšské kanceláře podařilo zařadit k erbovním měšťanům. Jeho syn Pavel pokračoval v závratné kariéře. Dlouhodobé působení u brněnského zemského soudu mu umožnilo vyšvihnout se z pozice nemajetného erbovníka v mimořádně zámožného člověka; v roce 1599 dokonce získal panský titul. Vlivné postavení a značné jmění jej přivedly k myšlence skupovat majetky šlechtických rodin, svíraných dluhy astronomických rozměrů. Takovým způsobem získal i hrad Pernštejn, který koupil od Jana z Pernštejna v roce 1596. Ostatní příslušníci moravské šlechtické obce, citliví na dodržování tradičních postupů a práv, okamžitě po jeho smrti (†1600) podnítily císaře, aby kvůli podivné Pavlově kariéře a formálním nedostatkům napadl nároky synů na dědictví. Za záminku posloužilo zpochybňování Katarýnova titulu a tvrzení, že jako tehdy faktický nešlechtic neměl právo na koupi deskového majetku. Synům v době vedení sporu nezbylo nic jiného než statky ve velkém a rychle prodávat, nakonec jim zůstal jen svobodný mlýn ve Zbýšově.¹⁷

Jako poslední z řad vrchností byla do doubravnické hrobky pohřbena za třicetileté války Estera Žejdicová ze Šenfeldu († před 1636). Podle v pramenech nedoložené legendy měli Švédové během obléhání Pernštejna v roce 1645 do této hrobky proniknout, vydrancovat ji a odvést s sebou stříbrné rakve Pernštejnů.¹⁸ Estera pocházela z evangelické panské, ale ne příliš majetné rodiny, žijící v Čechách. Zřejmě měla blízko k vojenskému prostředí, protože se postupně provdala za tři vysoké důstojníky. Hned s prvním z nich, Janem Ráječským z Mírova, přišla roku 1602 na Pernštejn. Tento příslušník staré nižší šlechty, poslední svého rodu, vsadil vše na válečnou kartu. V Tišnově zformoval pro císaře jezdecký pluk a vytáhl s ním na uherské bojiště. Podle dochovaných archivních pramenů měl být za odměnu povýšen do panského stavu, ale smrt, která jej na výpravě zastihla, jeho smělé plány zmařila.¹⁹ Druhý Estěřin manžel, Adam Lev Licek z Ryzmburka, za

¹⁶ Vorel, P.: Páni z Pernštejna, s. 274–277.

¹⁷ Honc, Jaroslav: Falešný moravský rytíř pan Pavel Katarýn z Kataru a Rubinsteina a konfrontace české kanceláře v Praze a moravských stavů 1588–1613. Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze 5, 1977, s. 68–84; Vařeka, M.: Jan z Pernštejna, s. 155–157; Doubravník v dějinách, s. 143–144.

¹⁸ O pohřbení Estery v Doubravníku se zmiňuje v závěti její manžel Kryštof Pavel z Lichtenštejna-Kastelkornu, kopie závěti je uložena v NA, fond Stará manipulace (dále SM), sign. IV P 1, kart. 780; o obléhání Pernštejna Švédů blíže Jan, Libor: Obléhání hradu Pernštejna v roce 1645. Brno 1995, s. 25.

¹⁹ NA, SM, sign. S 209/R/17, kart. 2304; NA, fond Morava, inv. č. 5643; Doubravník v dějinách, s. 143.

kterého se provdala v roce 1604, se také pohyboval ve vojenských kruzích. Byl přítelem a věřitelem pozdějšího generalissima Valdštejna a před začátkem povstání i jeho zástupcem jakožto velitele moravského stavovského pěšího pluku. Stejně jako Valdštejn se přiklonil na vídeňskou stranu, což dokládá i jeho konverze ke katolictví v roce 1617. Také on by určitě po císařově vítězství dosáhl bohaté odměny, ale již 11. března 1620 padl u Maisavy v bojích se stavovskou armádou.²⁰ Poslednímu manželovi Kryštofu Pavlu z Lichtenštejna-Kastelkornu (†1648) přinesla Estera sňatkem v roce 1623 perněstejnské panství.

Šlechtická rodina z Lichtenštejna-Kastelkornu, někdy nesprávně zaměňovaná se známějším a významnějším, dodnes žijícím rodem Liechtenštejnů, pocházela z Tyrolska. Od 12. století se její členové pohybovali ve službách tridentských biskupů. Na Moravě se usadil Kryštof Pavel z Lichtenštejna-Kastelkornu, držitel Stráže pod Ralskem v Čechách a plukovník pěchoty ve vojsku Albrechta z Valdštejna. Po smrti Estery Žejdlíkové (†před 1636) se oženil s Marií Maxmiliánou ze Salmu-Neuburka. Ta jej přežila a ještě dvakrát se provdala. Nejdříve za Maxmiliána z Valdštejna, hlavního dědice po generalissimu Albrechtovi z Valdštejna, pak za Kristiána Viléma markraběte Braniborského z dynastie Hohenzollernů. Po svém druhém sňatku musela respektovat Kryštofův testament ze 13. 4. 1645 a postoupit perněstejnské panství synovci Maxmiliánovi.²¹ Z Pernštejna si s sebou odvezla portrét svého prvního manžela, který byl později chybně považován za podobiznu jednoho z Valdštejnů.²² Maxmilián byl synem Filipa Rudolfa, staršího bratra Kryštofa Pavla. Filip Rudolf zastával v letech 1622–1625 funkci kladského hejtmána a jako první ze svého rodu se objevil v Čechách. Maxmilián nechal zbudovat v doubravnickém kostele novou menší podzemní hrobku směřující pod hlavní loď. Z dospělých členů rodu do ní pohřbili pouze Maxmiliánovu manželku Cecílii, rozenou z Bemmelberka (†1665).²³ Tato šlechtična pocházela z německé lancknechtské rodiny a podle testamentu si její manžel přál spočinout vedle ní.

²⁰ Polišínský, Josef – Kollmann, Josef: Valdštejn (Ani císař, ani král). Praha 1995, s. 56; ze Zhoře, Skála, Pavel: Historie česká (Od defenestrace k Bílé hoře). Praha 1984, s. 395; Martínek, František: Valdštejn – voják. In: Doba bělohorská a Albrecht z Valdštejna (Sborník osmi statí), Praha 1934, s. 150; Doubravník v dějinách, s. 143–145, zde jako rok úmrtí uveden nepřesně rok 1623.

²¹ Podle znění kopie testamentu byl Kryštof Pavel pohřben v augustiniánském kostele sv. Tomáše v Brně, NA, SM, sign. IV P 1, kart. 780.

²² Portrét Kryštofa Pavla ze zámku v Telči je otištěn na obálce publikace uvedené v poznámka č. 17; podobný obraz, ten který si odvezla Marie Maxmiliána, ovšem s nejistým určením portrétovaného se dnes nachází v obrazárně v Chebském muzeu, viz Valdštejnská obrazárna v Chebském muzeu. Cheb 1999, s. 44–45.

²³ Její skon připomíná v doubravnickém kostele dochovaná výšivka z roku 1665 s aliančním znakem Lichtenštejnů-Kastelkornů a Bemmelberků, druhotně použitá na mladším pohřebním ornátu. Obdobné dvě mladší výšivky aliančních znaků zdobí bohoslužebná roucha a připomínají Antonii Mitrovskou z Nemyšle, roz. z Dietrichštějna a Alžbětu Mitrovskou z Nemyšle, roz. ze Salmu-Reifferscheidu.

Jelikož Lichtenštejnům-Kastelkornům náležely i rozsáhlé majetky v Tyrolsku a Čechách, zahrnul Maxmilián do své poslední vůle ustanovení, že pokud země daleko od Doubravníka, má být u Cecilie pohřbeno alespoň jeho srdce.²⁴ Maxmiliánovo přání bylo opravdu respektováno, v pernštejnské hrobce se dodnes nachází kovová zdobená schránka s jeho srdcem. Jméno z Lichtenštejna-Kastelkornu nosilo také několik biskupů, včetně olomouckého Karla II., známého z hrůzných losinských čarodějnických procesů. V této souvislosti poněkud rozporuplně působí text Maxmiliánova testamentu svědčící o mimořádném akcentu rodiny na vzdělání, obsahuje totiž odkazy na antické autory.²⁵ Z Lichtenštejny-Kastelkorny jsou také spjaty nejstarší dochované pohřební štíty z kostela v Doubravníku vyhotovené v souvislosti se zádušními bohoslužbami za Maxmiliánova syna Kryštofa Filipa (†1685) a jeho manželku Marii Barboru Slavatovou z Chlumu a Košumberka (†1683). Tímto sňatkem získali Lichtenštejnové-Kastelkornové dědictví po vymírajících Slavatech, které zahrnovalo i Telč, ale v důsledku splácení enormních slavatovských dluhů museli Pernštejn roku 1710 prodat (totéž se týkalo Stráže pod Ralskem a Bludova).²⁶

Novou vrchností na Pernštejně se stali potomci Františka Stockhammera, císařského rady, doktora filozofie a medicíny, od 23. 8. 1701 držitele rytířského titulu. Z původně patricijské rodiny z Norimberka si k doubravnickému kostelu bližší vazbu vytvořil snad jen Josef Stockhammer, povýšený 15. 1. 1777 na hraběte.²⁷ Do obou hrodek se v jejich době pohřbivali pouze místní kněží, tuto praxi ukončilo až nařízení Josefa II. z 21. 3. 1782 o zákazu pohřbů uvnitř církevních staveb.²⁸

²⁴ Moravský zemský archiv v Brně (dále MZA), fond Tribunál – pozůstalosti C 2 (dále Tribunál – pozůstalosti), sign. L 11, kart. 96, fol. 83a. V závěti ze 4. 6. 1669 se mimo jiné uvádí i nápis, který měl být na olověnou schránku vyryt: Cor Maxmiliani Comitissae Liechtenstain, primi fidei Commissarii in tumbam amatissimae Suae Conjugis Caeciliae Radegundis Claudiae Baronissae de Bemelberg, repositum, ut et fata viuum experiantur amore anno.

²⁵ MZA, Tribunál – pozůstalosti, sign. L 11, kart. 96, fol. 81a.

²⁶ Doubravnik v dějinách, s. 180.

²⁷ Pokorný, Pavel R.: Znak Pernštejnů po vymření rodu. In: Pernštejnové v českých dějinách (Sborník příspěvků z konference konané 8.–9. 9. 1993 v Pardubicích). Pardubice 1995, s. 352–354; Doubravnik v dějinách, s. 180; koncepty privilegií pro rodinu Stockhammerů včetně zmíněného rytířského a hraběcího stavu se nacházejí v NA, fond Česká dvorská kancelář (dále ČDK), sign. IV D 1, kart. 489 a v Rakouském státním archivu ve Vídni; viz Frank, Karl Friedrich von: Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die Österreichischen Erblande bis 1806. Sv. 5, Schloss Senftenegg 1974, s. 59.

²⁸ Kovařík, Petr: Klíč k pražským hřbitovům. Praha 2001, s. 15. Podle novodobé kopie rukopisu, která je dnes v soukromém majetku, „Protocollum Domesticum Parochiae Daubravnicen[sis] erectum a Francisco Worelsky Parocho et Decano A. D. 1812” byl Bedřich Weis (†14. 4. 1721) pohřben v lichtenštejnské hrobce, Václav Vavroš (†23. 1. 1748) a František Vavroš (†20. 11. 1765) v pernštejnské. Prvním farářem pochovaným na dnes zrušeném hřbitově kolem kostela byl František Xaver Šperka (†23. 1. 1803), na

Souvislá řada pohřebních štítů uchovávaných v Doubravníku začíná právě Josefem Stockhammerem (†1795), jehož náročnější životní styl vyústil v majetkový úpadek. Stockhammerové si udrželi pouze menší majetek v jiné části Moravy, kde až do roku 1858 sídlili v Malhostovicích. Zadlužené pernštejnské panství vyplatil v roce 1793 manžel Anny Rosemarie, dcery Josefa Stockhammera, baron Ignác Schröfl z Mansperka (†1805), který pocházel z rodiny zbohatlé díky působení ve finanční správě a z podílu získaného při dolování neželezných kovů na území dnešního Slovenska. Povýšení do šlechtického stavu se rodina dočkala 13. 7. 1646.²⁹ Rod Schröflů brzy vymřel, osudnými se jim zřejmě staly negativní důsledky obsazení Brna francouzskou armádou v době bitvy u Slavkova. Pohřební štít Ignácova syna Františka Schröfla (†1806) s obráceným erbem jasně dosvědčuje, že byl po meči posledním svého rodu.³⁰ K pohřbení obou Schröflů do lichtenštejnské hrobky v Doubravníku mohlo dojít až na základě povolení moravského gubernia, přičemž se staré rakve z ní přesunuly do vedlejší pernštejnské hrobky.

Po Schröflech přicházejí na pernštejnské panství poslední soukromí majitelé, Mitrovští z Nemyšle (Vilém, zemřelý roku 1857, v letech 1857–1899 jeho syn Vladimír starší, v letech 1899–1930 Vladimírův syn Vladimír mladší a v letech 1930–1945 syn tohoto Vladimír nejmladší). Starý vladycký rod pocházející z jižních Čech, nejdříve v 17. století přesídlil do Slezska a ve století následujícím na Moravu. Jeho členové se uplatnili především ve státní správě, zvláště pak v báňské, a ve vojenské službě, kde někteří dosáhli i generálských hodností.³¹ Hlavní větev získala 9. 8. 1769 hraběcí titul.³² Vilému hraběti Mitrovskému přinesl sňatek s Josefínou, dcerou Josefa Schröfla, v roce 1813 Pernštejn.³³ Tradice pohřbívání

místě, kde dnes stojí hrobka Mitrovských. Dochoval se nejen jeho mramorový náhrobek s českým nápisem, ale také portrét mezi existujícími podobiznami dalších doubravnických farářů Valentína Alexe Domete (v Doubravníku 1658–1671), Františka Luchesiho (1829–1862) a Jana Hlouška (1907–1951).

²⁹ Doubravník v dějinách, s. 180; koncepty privilegií se nachází v Rakouském státním archivu ve Vídni viz Frank, K. F. von: *Standeserhebungen und Gnadenakte*, sv. 4, Schloss Senftenegg 1973, s. 274; opis privilegia udělujícího stav svobodných pánů pro Karla Gottlieba Schröfla z Mansperka z 10. 3. 1702 s vyobrazením znaku se nachází v NA, fond Salbuchy (dále Sal.), kn. č. 106, fol. 397r; publikováno též v soupisu udělených privilegií a vyobrazení znaků (na CD) z tohoto salbuchu pro rakouské země, který tvoří přílohu článku: Sedláčková, Helena – Malinovský, Anton F.: *Vyobrazení erbů v archivním fondu Salbuchy*. *Paginae historiae* 16, 2008, s. 481; opisy inkolátu ze 3. 5. 1770 a baronátu z 13. 2. 1773 pro Ignáce Schröfla také v NA, Sal., kn. č. 221, fol. 286'–289 a fol. 459–467.

³⁰ NA, fond Sbirka genealogická Dobřenského (dále Dobřenský), inv. č. 971.

³¹ Schmidt-Brentano, Antonio: *Kaiserliche und k. k. Generale (1618–1815)*. Wien 2006, s. 65.

³² Opis privilegia se nachází v NA, Sal., kn. č. 221, fol. 211–217' a koncept v Rakouském státním archivu ve Vídni, viz Frank, K. F. von: *Standeserhebungen und Gnadenakte*, sv. 3, Schloss Senftenegg 1972, s. 246.

³³ Doubravník v dějinách, s. 180.

do lichtenštejnské hrobky v Doubravníku pokračovala až do jejího zaplnění. Tehdy v 60. letech 19. století Vilémův syn Vladimír přistavěl ke kostelu novogotickou nadzemní hrobku, do ní nechal přenést rakve, včetně Schröflovských. Podzemní lichtenštejnská hrobka je od té doby prázdná.³⁴ V nové hrobce posléze skončily i ostatky známého Antonína Bedřicha hraběte Mitrovského (1770–1842), někdejšího moravského místodržitele a vysokého hodnostáře vídeňské vlády, které tam byly přeneseny po zrušení hřbitova v Brně. O pohřbení tohoto člena vedlejší větve Mitrovských se zřejmě přičinil jeho poslední přímý potomek a jmenovec Antonín Bedřich Mitrovský (1840–1907), který byl sám po své smrti v rakvi bez označení také v Doubravníku pohřben, i když zemřel v Praze a zádušní bohoslužba se konala ve známém františkánském kostele Panny Marie Sněžné.³⁵

Se vznikem Československa nastala nová situace. Mitrovští sice v pohřbech v Doubravníku pokračovali, ale plně respektovali zákaz užívání šlechtických titulů i znaků a rezignovali na pohřební štíty. Ve 20. století se Mitrovští hlásili k německé národnosti. Měli úzké vztahy k městu Vídní, kde jim nechybělo ani majetkové zázemí. Poslední vlastník Pernštejna Vladimír nejmladší Mitrovský (1901–1976) spočinul na vídeňském hřbitově v hrobce vzdálených příbuzných své matky z haličského šlechtického rodu Bavorovských z Bavorova.³⁶ Legitimní posloupnost Mitrovských vymřela Vladimírovým bratrem Hubertem v roce 1980.³⁷ Nejasný osud stihl potomky barona Jana Josefa Madrovského (1737–1794), nemanželského syna podplukovníka Viléma Jiřího Josefa Mitrovského (1696–1737), jejich stopa se ztrácí v 19. století³⁸.

S Mitrovskými je spojena i nejednotná podoba znaku. V Čechách používali červený kůl ve stříbrném poli³⁹, pro moravskou větev je charakteristický erb

³⁴ Doubravník v dějinách, s. 325–330.

³⁵ NA, fond Sbirka svatebních a úmrtních oznámení, inv. č. 29.

³⁶ Doubravník v dějinách, s. 209; za poskytnutí fotografií hrobky z vídeňského centrálního hřbitova (Wiener Zentralfriedhof) děkuji panu Zdeňku Škorpíkovi a ing. M. Cecačovi.

³⁷ Almanach českých šlechtických rodů. Praha 2006, s. 268. Hubertův stejnojmenný syn zemřel v dětském věku (1932–1935), viz Almanach českých šlechtických, s. 269.

³⁸ Tento nemanželský syn se narodil snoubence Žofii Magdaleně z Wangenheimu po Vilémově smrti, ke které došlo v Bělehradě při vojenském tažení. Císařským privilegiem ze 14.11. 1750 byl prohlášen pod jménem Madrovský za legitimního a 9.2. 1768 povýšen do stavu svobodných pánů; NA, Dobřenský, inv.č. 662 a Materialie, písmeno M, s. 1 a 63; koncept privilegia z roku 1768 se nachází v Rakouském státním archivu, viz Frank, K. F.: *Standeserhebungen und Gnadenakte*, sv. 3, Schloss Senftenegg 1972, s. 174; text je přepsán v salbuchu viz NA, Sal., kn. č. 221, fol. 11–22'; vyobrazení jeho znaku viz J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen (Der Mährische Adel). Sv. 4/10, Nürnberg 1899 (reprint Brno 2000), s. 74, tab. 58. Znamení ve 2. a 3. poli jeho čtvrceného štítu je modifikací znamení z pravé poloviny štítu jeho matky, viz Rietstap, J.-B.: V. § H. V. Rolland's Illustrations to the Armorial Général. Sv. VI, s.l., s.d., tab. CXLIII.

s obrácenými barvami⁴⁰ a v Uhrách žijící baron Karel Mitrovský privilegiem z 16. 12. 1790 obdržel složitější variantu znaku, a to pod baronskou korunou čtvrcený štít se srdečním štítkem, v něm v hlavě v bílém poli zkřížená kopí mezi nimi červená růže, ve spodní části stříbrný kůl v červeném poli, v 1. a 4. zlatém poli čtvrceného štítu je černá korunovaná orlice s červeným jazykem, ve 2. a 3. červeném poli pak zlatý gryf ve skoku, nad korunou jsou tři turnajové korunované přílby, na prostřední, čelně hledící v klenotu bývalí rohy, horní polovina pravého rohu je bílá, dolní červená, levý roh má horní polovinu červenou a dolní bílou, rohy jsou ozdobeny špicemi kopí opačných barev, na pravé přílbě v klenotu černá korunovaná orlice a na levé mezi červenými rozloženým orlímí křídly zkřížená kopí, mezi nimi růže.⁴¹

Pernštejnské panství se stejnojmenným hradem náleželo od jeho založení ve 2. polovině 13. století až do zestátnění na základě Benešových prezidentských dekretů v roce 1945 pouze trojici předhusitských šlechtických rodů⁴² a každý

³⁹ Viz vymalované znaky úředníků zemského soudu v rukopise uloženém v NA, fond Archiv českých stavů – Malý stavovský archiv, inv. č. 7, sestava pro rok 1629 a 1656 obsahuje znak Petra Mitrovského z Nemyše (1607–1656), sestava z roku 1666 znak Petra Adama (1644–1668) a pro rok 1708 znak Františka Sezimy (1668–1720), děda Jana Josefa Madrovského; o rukopisu viz Burdová, Pavla: Zemský soud v malbách na Pražském hradě a v rukopisu stavovského archivu. Sborník archivních prací, 1981/1, s. 207–226. Použití barev dokládá také pohřební štít výše uvedeného Františka Sezimy uložený v NA, fond Sběrka genealogicko-heraldická Wunschwitzova (dále Wunschwitz), inv. č. 758; popsání štítu a vyobrazení viz příloha textová i CD k článku Kučerová, K.: Pohřební štíty ve Wunschwitzovč, s. 182; z poznámky na pohřebním štítu vyplývá, že česká větev Mitrovských měla rodovou hrobku v kostele sv. Jakuba na Starém Městě pražském, do které byl František Sezima uložen. Pěknou ukázkou této varianty představuje i vyobrazení aliančního znaku Petra Mitrovského z Nemyše a jeho manželky Anny, roz. Dejmové ze Stříteže z roku 1622 na fol. IX^v rukopisu uloženém pod sign. A 37 ve sbírce rukopisů Antonína Bedřicha Mitrovského v Archivu města Brna, otištěn na předešlé publikace Zachová, Irena (ve spolupráci se Stanislavem Petrem): Soupis sbírky rukopisů Antonína Bedřicha Mitrovského v Archivu města Brna. In: Studie o rukopisech, Monographia. Sv. IV, Praha – Brno 1999, předešlá a s. 69 a 247.

⁴⁰ Ukázkou jednoho z nejstarších barevných vyobrazení moravské varianty znaku představují erby Arnošta Matyáše Mitrovského z Nemyše (1677–1748), nejvyššího zemského komorníka v Opavě, pradědečka Viléma Mitrovského (†1857), vymalované v kvaternech č. 23 (rok 1726) a č. 25 (rok 1734); Zemský archiv v Opavě, fond Slezský stavovský archiv v Opavě, kn. č. 23 a 25; o výzdobě zemských desk opavských viz Müller, Karel: Heraldická výzdoba zemských desk opavských a krnovských. In: Sborník příspěvků II. setkání genealogů a heraldiků. Ostrava 1984, s. 33–36.

⁴¹ Síkorová, Elena: Erbová listina Leopolda II. pre hlavného komorského grófa Karola Mitrovského z Nemyše. In: Erbové listiny (Patents of Arms), Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie, ktorá sa v dňoch 19.–20. októbra 2005 uskutočnila v priestoroch Slovenskej národnej knižnice v Martine. Martin 2006, s. 49–57.

⁴² Mezi starou šlechtu nepatřili Katarýnové z Kataru, Stockhammerové a Schröflövé z Mansperka.

z nich si v doubravnickém kostele vystavěl svou hrobku. Velká pernštejská a menší lichtenštejská jsou podzemní a dnes nepřístupné, novogotické hrobku Mitrovských s mohutnými litinovými rakvemi lze spatřit při prohlídce kostela. Pohřební štíty nejsou jedinou heraldickou památkou dochovanou v doubravnickém kostele. V samotné hrobce Mitrovských se na konzolách nacházejí štukové, kolorované erby připomínající první zde pochované, jmenovitě Viléma Mitrovského z Nemyšle, jeho manželku Josefínu Schröflovou z Mansperka, Antonii Čejkovou z Olbramovic, manželku Františka Schröfla, Antonii z Dietrichštejna, manželku Vladimíra staršího z Mitrovic a Luitgardu Mitrovskou z Nemyšle. Neméně zajímavé jsou znaky umístěné na náhrobcích, konzolách a svornících; celkem 22 znaků v pozdně gotické klenbě připomíná genealogické vazby od Pernštejnů po Lichtenštejny-Kastelkorny.⁴³

Nejstarší dochované pohřební štíty s kolekce v Doubravníku se vztahují k 80. letům 17. století, k době, kdy pernštejské panství vlastnili Lichtenštejnové-Kastelkornové. První dva typy připomínají úmrtí Marie Barbory Slavatové z Chlumu a Košumberka (†27.10. 1683), manželky Kryštofa Filipa. Nejdříve je to štít zdobený ve zlaté kartuši hraběcí korunou převýšený čtvrcený znak Lichtenštejnů-Kastelkornů se srdečním štítkem uprostřed. Kartuš zdůrazňuje bílý stylizovaný ovál, vše obklopuje černé pozadí. V jeho horní části uvádí bílá písmena v siglech jméno zemřelé, v dolní části pak datum úmrtí. Druhý typ, o něco větší, provedený stejným malířem nese v kartuši úplný znak hrabat Slavatů z Chlumu a Košumberka, včetně štítonošů v podobě medvědů. Nepřesně ovšem zachycuje srdeční štítek, jímž má být pod císařskou korunou v červeném poli rakouské stříbrné břevno s iniciálami Ferdinanda III. a v patě štítu modré pole se zlatou pětilistou růží. Místo toho je vymalován pod arcivévodským kloboukem dvakrát dělený štít, s horním červeným polem, druhým zlatým s černými iniciálami panovníka a třetím modrým se zlatou růží uprostřed. Obdobně nepřesnosti se malíř dopustil u štítku umístěného mezi klenoty. Mělo by jím být pod císařskou korunou v červeném poli rakouské stříbrné břevno s iniciálou císaře Maxmiliána II., nad ním v červeném poli iniciála císaře Ferdinanda I. a v dolním červeném poli iniciála císaře Rudolfa II.; zde lze rozpoznat pod stylizovanou císařskou korunou dvakrát dělený štítek, v horním červeném poli iniciálu císaře Ferdinanda, pod ním v stříbrném poli iniciálu Maxmiliánovu a v dolním modrém, poškozeném snad bylo majuskulní písmeno R.⁴⁴ Bílý nápis na černém pozadí je zcela totožný s nápisem na předchozím štítu. První typ se dochoval ve dvou, druhý pak dokonce ve třech exemplářích. Pozoruhodné na nich je, že ani jeden z nich nezpodobňuje alianční znak, který byl v případě vdané šlechtičny na pohřebních štítech nejčas-

⁴³ Doubravník v dějinách, s. 327–330. O heraldické výzdobě kostela v Doubravníku Dyba, Ivan: Hrobka hrabat Mitrovských z Mitrovic a Nemyšle a barevná znaková výzdoba v kostele v Doubravníku. GHI VII., 2002, s. 57–68.

⁴⁴ Maráz, Karel: Vývoj erbu Slavatů v erbovních listinách, in: Erbové listiny (Patents of Arms), s. 149–150.

těji používán.⁴⁵ Možná mělo samostatné vyobrazení znaků obou rodů zdůraznit významné postavení hrabat Slavatů v rámci českého státu, oproti méně bohaté a původem cizí rodině z Lichtenštejna-Kastelkornu. Vysvětlení může být i jednodušší, štít s alianční formou znaku se prostě nedochoval.

Devatenáct dodnes existujících pohřebních štítů vyhotovených ve čtyřech typech pro Kryštofa Filipa z Lichtenštejna-Kastelkornu představují pěkný příklad štítů lišících se nejen rozměry, ale i obrazem a nápisy. Lze litovat jen toho, že není k dispozici vyobrazení castra doloris s katafalkem, jež se v době pozdního baroka obvykle stavělo v kostele k uctění památky mrtvého.⁴⁶ Pomocí něho by se dalo přesně určit rozmístění jednotlivých variant štítů. Jako určité vodítko by mohla posloužit jiná dochovaná ztvárnění této umělé pompézní stavbičky. Např. podle castra doloris Jana Jiřího Schumanna z Rosenfeldu z roku 1739 je zřejmé, že největší štíty zdobily boční zkosené části rakve, menší pak stupně katafalku.⁴⁷ Nejrozměrnější štít zachycuje v bílém oválu úplný znak Lichtenštejnů-Kastelkornů, na černém pozadí nahoře vodorovně napsané bíle sigly zkracují latinskou formu jména zemřelého, v dolní části bílá písmena oznamují, že zemřel 26. března 1685. Druhý typ se od předešlého liší pouze velikostí a tvarem bílého oválu a rozložitějším provedením znaku. Následující typ představuje ve sbírce výjimku. Na první pohled se sice podobá předešlým, pouze působí tmavším dojmem, jelikož stříbrná barva zkorodováním zešedla až zčernala, ale jako jediný kus v kolekci nemá na sobě žádný nápis. Tim je výrazně snížena možnost jednoznačného přiřazení k osobě zemřelého. Teoreticky by se mohlo jednat i o štít pořízený pro Marii Barboru. I když štíty obou manželů vyhotovil pravděpodobně stejný malíř, podle způsobu ztvárnění některých figur, zvláště lvů, štítů a přikryvadel se domníváme, že byl určen pro Kryštofa Filipa. Čtvrtý typ pohřebního štítu naproti tomu pak zlatou kartuší ozdobenou korunou se znakem Lichtenštejnů-Kastelkornů a jednotlivými číslicemi roku úmrtí v rozích velmi připomíná první typ štítu Marie Barbory.

Štít Josefa Stockhammera (†2. 6. 1795) uvozuje dochovanou souvislou řadu pohřebních štítů majitelů pernštejnského panství a jejich příbuzných až do roku 1899. Jediný exemplář na černém pozadí v bílé oválné ploše znázorňuje úplný znak rodu v jeho definitivní variantě. Pod hraběcí korunou na čtvrceném fran-

⁴⁵ Woitschová, K.: Wunschwitzova sbírka v kontextu, s. 165–166.

⁴⁶ Helfertová, Jitka: Castra doloris doby barokní v Čechách. Umění 22, 1974, s. 290–308. Vyobrazení castra doloris císaře Rudolfa II. z roku 1612 v chrámu Sv. Víta a Anny Hýzrlové z Chodů z roku 1636 u Panny Marie Sněžné v Praze reprezentují období první poloviny 17. století; vyobrazení viz Dějiny hmotné kultury, s. 219 a 220. Střídmejší provedení této uměle vytvořené stavby z konce 18. století představuje castrum doloris Josefa Václava knížete z Liechtenštejna, umístěné ve vídeňském kostele Santa Maria de Mercede roku 1772, viz Kalábová, Lenka – Konečný, Michal: Pretium Laborum Non Vile (Rytíři Řádu zlatého rouna na Moravě – The Knights of the Order of the Golden Fleece in Moravia). Brno 2009, s. 53.

⁴⁷ NA, Wunschwitz, inv. č. 1072; vyobrazení publikováno v Woitschová, K.: Wunschwitzova sbírka v kontextu, obr. 12.

couzském štítu spočívá srdeční štítek se zubří hlavou připomínající panství Pernštejn. Její provedení v černobílé obrysové variantě působí poněkud netradičně. Stejná zubří hlava zdobí v klenotu prostřední čelně hledící turnajovou korunovanou přílbu.⁴⁸ Kompozice tohoto složitého znaku činila malíři značné potíže, což je obzvláště patrné na příliš malých štítonoších a drobných přikryvadlech. Bílá písmena nápisů kopírují oválný tvar bílé plochy, jednotlivé číslice letopočtu zaplňují rohy pohřebního štítu. Údaje v něm obsažené patří k těm nejpodrobnějším v celé kolekci. Dovídáme se nejen jméno, titul a věk zemřelého, datum úmrtí, ale dokonce i zajímavou informaci o místě úmrtí, která se na pohřebních štítech v této starší době vyskytuje zřídka.

Na rozdíl od něj osm dochovaných štítů identického typu určených pro jeho zetě Ignáce Schröfla z Mansperka (†25. 12. 1805) nese pouze na černém pozadí ve stylizované bílé kartuši úplný baronskou korunou převýšený znak Schröflů a v rozích číslice letopočtu úmrtí. Ne příliš zdařilou kompozicí připomíná štít Josefa Stockhammera, zvláště štítonoši a klenoty s přikryvadly. I zde se v heraldickém provedení vyskytují nepřesnosti, v 1. poli čtvrceného štítu chybí zcela trojvrší, ve 4. poli má modrou barvu, stejně jako celé pole, přičemž barva 1. i 4. pole má být červená nikoli modrá, také přikryvadla a křídla v klenotech jsou nesprávně barevně upravena.

Jeho syn František Schröfl z Mansperka (†13. 7. 1806) nepřežil otce ani o celý rok. Dva typy velikostí téměř shodných pohřebních štítů se liší pouze délkou nápisu. První (6 kusů) na černém pozadí kopíruje bílými písmeny tvar bílé kartuše se znakem. V rozích jsou opět napsány číslice roku úmrtí, nahoře nad znakem v siglech zachycené jméno, v dolní polovině pak informace o dosaženém věku a přesné datum úmrtí. Druhý typ (9 kusů) obsahuje od téhož malíře shodně provedený znak a v rozích rozepsané číslice letopočtu úmrtí. V obou případech je zajímavé vyobrazení znaku v jednodušší, nikoli úplné formě. Pod baronskou korunou se nachází pouze čtvrcený štít se srdečním štítkem s knížecím kloboukem a ve stříbrném břevnu iniciála císaře Leopolda I. Barevné provedení 2. a 3. pole je opět chybné, správně mají být pole zlatá, nikoli stříbrná. Nepřehlédnutelným způsobem se dává najevo informace, že Františkem vymírá rod po meči, znak je umístěn obráceně.

Celkem osm exemplářů dvou typů pohřebních štítů Luitgardy Mitrovské z Nemyšle (1817–1832), dcery Viléma, se od sebe liší pouze rozměrem a nepatrným rozdílem v délce textu a umístění jednotlivých písmen nápisu. Poprvé se na nich objevuje přesné datum narození i úmrtí. Zvláštností těchto štítů také je, že úplný znak leží přímo na černém podkladě, chybí u ostatních štítů obvyklá bílá zvýrazňující plocha.

Josefina Mitrovská z Nemyšle (1794–1834), dcera Františka Schröfla z Mansperka, posledního mužského člena rodu, přinesla sňatkem rodině Mitrovských

⁴⁸ Na dobových pečetích panství Pernštejn bývá znázorněna tatáž zubří hlava. Na rozdíl od knížat z Lobkovic u Stockhammerů nevyjadřuje pokrevní příbuzenství s pány z Pernštejna; viz Pokorný, P. R.: Znak Pernštejnů po vyměření rodu, s. 352–354.

perněstejnské panství. K ní se vztahují dva typy pohřebních štítů a i ty jsou v kolekci výjimečné. První typ, dochovaný ve čtyřech exemplářích, náleží k nejrozměrnějším. Poprvé se objevuje alianční znak. Malíř použil u obou typů shodnou kompozici, pod hraběcí korunou vedle sebe dva nepatrně se odklánějící štíty. Heraldicky vpravo je umístěn znak Mitrovských, vlevo jednoduchá varianta znaku Schröflů, zpodobňující pouze čtvrcený štít bez srdečního štítku. Bílý nápis na černém pozadí kopíruje stylizovanou bílou kartuš se znakem, částečně v úplném znění, částečně ve zkratkách vypisuje jméno zemřelé, v dolní části umístěný nápis oznamuje, že Josefina zemřela 5. října ve svých čtyřiceti letech. Letopočet 1834 je opět rozložen na jednotlivé číslice umístěné v rozích štítu. Menší pohřební štít s obdobnou kompozicí znaků má v rozích pouze číslice letopočtu úmrtí.

Následující čtyři typy pohřebních štítů v chronologické řadě zobrazují opět alianci. Na prvním, patřícím Josefinině matce, se na bílém pozadí, vyplňujícím téměř celou plochu štítu, ve zlatých kartuších k sobě kurtoazně naklánějí znaky Schröflů z Manperka a Čejků z Olbramovic, nad nimi se vznáší dekorativně provedená hraběcí koruna. Černý prolamovaný okraj je v tomto případě zredukován jen na části s nápisem. Těchto osmnáct typově shodných štítů se vztahuje k Antonii (†14. 4. 1841), manželce posledního mužského člena rodu Schröflů z Mansperka, Františka. Na horním okraji štítu, ve vodorovně napsaných siglech se uvádí nejen její jméno a přídomky, ale poprvé ve sbírce štítů i informace o tom, že byla nositelkou Řádu Hvězdového kříže.⁴⁹ Letopočet úmrtí je rozdělen na dvojčíslí a umístěn v dolních rozích štítu.

Další dva typy zachycují ve stejném ztvárnění alianci Mitrovských z Nemyšle s rodem Dietrichštejnů. První o 4 exemplářích znázorňuje na černém pozadí v bílém oválu od sebe se nepatrně odklánějící štíty s jednoduchými variantami znaků obou rodů. Nad nimi se vznáší hraběcí koruna. Do sigel zredukované jméno Antonie, roz. z Dietrichštejna (1821–1847), první manželky Vladimíra staršího Mitrovského z Nemyšle (1814–1899) a zkratkami zachycená data narození i úmrtí jsou vyhotovena černou barvou a lemují zevnitř horní i dolní okraj oválu. Jednotlivé bílé číslice letopočtu úmrtí se, zřejmě kvůli zdůraznění, znovu objevují rozepsané na černém pozadí v rozích štítu. Druhý typ (11 kusů) se liší od předchozího pouze menším rozměrem a nepatrnými rozdíly v textu.

Velmi zajímavý je štít (4 kusy) Terezie Mensdorfové, roz. z Dietrichštejna (†29. 12. 1856), sestry výše uvedené Antonie, ta totiž vůbec nebyla pohřbená v Doubravníku. Štíty zřejmě sloužily pouze při zádušní bohoslužbě. Provedením ukazují na stejného malíře jako v případě štítů Antonie Schröflové z Mansperka, roz. Čejkové z Olbramovic. Na černém pozadí v bílém stylizovaném mělkém čtyřlístu lze ve zlatých, vzájemně propojených kartuších spatřit heraldicky vpravo znak Mensdorffů, vlevo jednoduchou variantu znaku Dietrichštejnů, nad nimi se

⁴⁹ Tento řád založila v roce 1668 císařovna Eleonora, manželka Leopolda I. pro katolické šlechtičny, blíže viz Lobkowicz, František: Encyklopedie řádů a vyznamenání. Praha 1995, s. 128.

vznáší dekorativně provedená hraběcí koruna. Bílý nápis umístěný vodorovně v horním okraji štítu, pomocí siglů zaznamenává jméno a přídomky zemřelého, v dolním okraji pak letopočet úmrtí rozdělený po dvou číslicích v jednotlivých rozích.

Dalších čtrnáct typů pohřebních štítů zachycuje, až na dvě výjimky s aliancemi, rozmanité variace na podobu znaku hrabat Mitrovských z Nemyšle. První tři z nich připomínají pohřeb Viléma Mitrovského z Nemyšle (1789–1857), manžela dědičky Pernštejna Josefiny roz. Schröflové z Mansperka a syna Jana Nepomuka Mitrovského (1757–1799), významného představitele moravského osvětenství, zajímajícího se nejen o přírodní vědy, ale i o filozofii a povznesení vzdělanosti mezi obyvatelstvem; mimo jiné od roku 1785 také člena tehdy módní utajované společnosti, tj. zednářské lóže U opravdu sjednocených přátel v Brně.⁵⁰ Vilémovi pohřební štíty se od sebe liší nejen velikostí a provedením znaku, ale především podrobností nápisu. Největší obsahuje na bílém oválu pod hraběcí korunou na hermelínovém plášti znak Mitrovských doprovázený rodovým heslem „Aeternus quia purus“. V horní části černého okraje kopíruje tvar bílého oválu nápis s rozepsaným jménem a přídomkem zemřelého, dole je obdobným způsobem zachyceno datum narození a úmrtí. Nepřehlédnutelná je ovšem nezvyklá německá forma příjmení napsaná s „f“ místo obvyklého „w“. Druhý, téměř o deset centimetrů menší štít, zachycuje v černém pozadí na bílém stylizovaném čtyřlístu pod hraběcí korunou na hermelínovém plášti tentýž znak Mitrovských s rodovým heslem. Podle provedení byl tento typ vyhotoven stejným malířem, který vytvořil pohřební štíty pro Antonii, roz. Čejkovou s Olbramovic, a Terezii, roz. z Dietrichštejna. Autor nezpodobnil na plášti hranostají ocásky, jako u ostatních štítů Mitrovských, plášť má pouze bílou podšívku. Nápis v horní a dolní části černého pozadí byl zredukován na sigly a letopočet úmrtí. Poslední typ Vilémova štítu, vzešel z dílny malíře prvního štítu, odlišuje se pouze velikostí a nápisem, zachycujícím v rozích jen jednotlivé číslice letopočtu úmrtí. Nejvíce dochovaných exemplářů (14) je od druhého typu, prostřední velikosti se sigly a letopočtem úmrtí.

Zbývající štíty prezentují poslední čtvrtinu 19. století. Čtyři chronologicky po sobě jdoucí typy pohřebních štítů ukazují na těžké období rodiny Mitrovských. Během rozmezí dvou let 1873–1875 zemřely čtyři děti Vladimíra staršího z prvního i druhého manželství. Všechny štíty vykazují ruku jednoho tvůrce, neshodují se pouze v rozměrech, vyobrazení znaku na bílém oválu s černým okrajem vychází naopak ze shodné kompozice. Pod hraběcí korunou na hermelínovém plášti spočívá erb Mitrovských bez hesla. Nápis je proveden na černém okraji zlatou barvou, nahoře ve dvou řádcích zachycuje jméno zemřelého a dole také ve dvou řádcích data narození i úmrtí. První ze štítů připomíná skon devatenáctileté Emmy Mitrovské (1854–1873), dcery hraběte Vladimíra staršího Mitrovského a jeho druhé manželky Julie, roz. Salisové, 23. října 1873. V červnu následujícího roku umírá

⁵⁰ O jeho činnosti viz Kroupa, Jiří: Jan Nepomuk Mitrovský, svobodný zednář a vědec. In: Duchem a mečem (Fakta – Úvahy – Souvislosti). Praha 2003, s. 169–178.

její o tři léta starší vlastní sestra Terezie (1851–1874). Série úmrtí pokračovala, za jedenáct měsíců odchází z tohoto světa František Mitrovský (1845–1875), syn Vladimíra staršího a jeho první manželky Antonie, roz. z Dietrichštejna. Jeho pohřební štít je specifický tím, že pod štítem má na černé stuze zavěšenu insignii Řádu maltézských rytířů, jehož byl členem. Za půl roku, v říjnu 1875 zemřel i Františkův mladší bratr Arnošt (1847–1875). Pozoruhodné je, že malíř psal příjmení a přídomek z Mitrovic dvěma způsoby, u štítů Emmy a Terezie použil formu s dvěma „t“, u Františka i Arnošta přídomek obsahuje pouze jedno „t“.

Starý typ pohřebních štítů s černým pozadím naposledy zastupuje alianční štít první manželky Vladimíra mladšího Alžběty hraběnky Mitrovské, rozené ze Salmu-Reifferscheidu, která zemřela v jednadvaceti letech 19. ledna 1888 po porodu. Poprvé v souboru jsou oba znaky umístěny na hermelínovém plášti pod hraběcí korunou. Jejich tvar je zajímavý, připomíná stylizovanou pavězu s tenkým zlatým okrajem. Bílá písmena nápisu na černém pozadí kopírují bílý ovál s vyobrazením znaku Mitrovských a Salmů. Jednotlivé číslice letopočtu úmrtí na konci textu jsou rozepsány do rohu štítu. Další štítů patří k pozdějšímu typu, u kterého schází černé pozadí, místo něj je podklad bílý s úzkým černým orámováním okraje jednoduchou nebo několikačetnou linkou. Uprostřed je přímo na bílém pozadí vyhotoven pod hraběcí korunou pouze znak Mitrovských z Nemyše. Třetí řada černého nápisu v horní části s informacemi o mrtvé je přerušena vyobrazením koruny, poslední řádek nápisu s údajem o dosaženém stáří a rokem úmrtí pokračuje podél dolního okraje. Na rozdíl od právě popisovaného jediného exempláře pohřebního štítu, se od dalšího typu dochovalo osm kusů. Kromě menšího rozměru se liší provedením znaku, u něhož hraběcí koruna těsně dosedá na horní hranu štítu a její červené vnitřní vyložení, přes zlaté olemování štítu, poněkud splývá s červeným polem znaku. V rozích bílého pohřebního štítu s černým okrajem jsou černé provedené jednotlivé číslice letopočtu úmrtí. U tohoto typu není zřejmé, zda nebyl určen pro její stejnojmennou dcerušku (†25. 1.1888), která přežila matku o pouhý týden.

Specifickým tvarem upoutá pohřební štít druhé manželky Vladimíra staršího Mitrovského Julie, rozené hraběnky Salisové (1832–1895). Netvoří jej obvyklý obdélník, ale má tvar vykrajovaného štítu, ve sbírce je tato podoba ojedinělá, ale jak dokládají obdobné štíty dochované v jiných kolekcích, v 90. letech 19. století byl tento typ velmi módní.⁵¹ Na bílém, černě lemovaném štítu se nacházejí pod hraběcí korunou propojené zlaté kartuše se znakem Mitrovských a Salisů. Černý text oznamuje jméno a tituly zemřelé. V souboru je to podruhé, co se objevuje informace o tom, že zemřela patřila k nositelkám Řádu Hvězdového kříže a k dvorním dámám. Třířádkový nápis v horní části štítu je veden vodorovně, v dolní části text s datem úmrtí kopíruje obloukem jeho spodní okraj.

⁵¹ Viz např. pohřební štít Julie kněžny z Liechtenštejna, roz. Potocké (†21.5. 1895) publikovaný v článku Král A. B.: Heraldická kuriozita, s. 24; pohřební štít Josefa Colloredo-Mannsfelda (†22.4.1895), NA, ŘM, inv.č. 2767. Pozoruhodné je, že tyto tři štíty stejného tvaru pocházejí z roku 1895.

Poslední tři typy štítů náleží Vladimíru staršímu Mitrovskému z Nemyšle (1814–1899), při jehož smutečním obřadu se uplatnilo pohřební štíty v Doubravníku naposledy. Vykazují ruku stejného autora. U prvního i druhého, téměř shodně velkého bílého štítu, pod hraběcí korunou na hermelinovém plášti spočívá znak Mitrovských z Nemyšle. Černý nápis u prvního typu podává kompletní informaci o zemřelém, dvouřádkový vodorovně umístěný text v horní části černě lemovaného štítu obsahuje jméno, příjmení a přídomek, u dolního okraje pak přesná data narození a úmrtí. Druhý typ bílého, černou dvojitou linkou lemovaného štítu má obdobný charakter kompozice, pouze text je nahore i dole vodorovný a v dolní části se omezuje na informaci o dosaženém věku a roku úmrtí. Poslední, nejmenší typ, zachycuje na bílém černě lemovaném pohřebním štítu pod hraběcí korunou znak Mitrovských, v rozích pak jednotlivé číslice letopočtu úmrtí.

Dlouholetý zvyk používat pohřební štíty zanechal vliv i v řadách místních obyvatel. Jedinečným dokladem je neobvyklé smuteční oznámení Augustina Slezáka zemřelého v roce 1926, imitující tvar pohřebních štítů. Jednoduchý papírový obdélník černé barvy nese v horní části bílý rostlinným dekorem a křížem tvořený obrys oválného tvaru, uprostřed něj malý křížek od sebe odděluje nápis se jménem zemřelého a datem úmrtí.

Sbírka dvaatřiceti typů pohřebních štítů poskytuje nejen cenné genealogické údaje o osobách na nich připomínaných, ale díky svému více jak dvoustletému časovému rozsahu umožňuje sledovat vývoj tohoto významného rodopisného a heraldického pramene. Více či méně umělecky zdařile provedené štíty vykazují až neuvěřitelnou kompoziční podobnost s papírovými štíty dochovanými jinde na území naší republiky⁵², jakoby vycházely z jednoho vzoru. Pro všechny je až do 80. a 90. let 19. století typickým prvkem na černém pozadí v bílém oválu či kartuši vymalovaný znak, pak přicházejí erby umístěné přímo na bílém pozadí s černým lemem. Do konce 50. let 19. století se objevují nápisy často zkracované ve formě siglů, aby je v 70. letech nahradily texty s celým jménem, příjmením a přídomky. Krásně lze pozorovat změnu tvaru štítů. Nejdříve se objevují v baroku běžné, do kartuší zasazené oválné štíty, oblíbené i později pro ztvárnění aliančních znaků. Na konci 18. a začátku 19. století je střídají prosté francouzské štíty, aby se od 30. let 19. století rozvinuly do různých variací štítů renesančních. Osvěžení představuje výjimečné použití elegantních empírových štítů ve 30. letech 19. století, naopak od 70. let 19. století se do té doby více méně individuální ztvárnění znaku vytrácí a je nahrazeno dokonalejším, leč sterilněji až strojově působícím provedením.

Dochovaných 207 pohřebních štítů z Doubravníka představuje nevšední sbírku, která vhodně doplňuje a rozšiřuje informace získané z jiných existujících exemplářů, zvláště z rozsáhlé kolekce shromážděné baronem Wunschwitzem, která ovšem sahá pouze do roku 1741. Váží se téměř ke všem osobám pohřbeným v hrobce Mitrovských. Z devatenácti zde uložených zemřelých schází pohřební

⁵² Viz poznámka č. 1 a 3.

štíty pouze u dodatečně pohřbeného Antonína Bedřicha Mitrovského z Nemyšle (†1. 9. 1842), jeho jmenovce a příbuzného v přímé linii (†30. 5. 1907), po roce 1918 zesnulého Vladimíra mladšího Mitrovského z Nemyšle (†21. 1. 1930) a jeho druhé manželky Marie Bavorovské z Bavorova (†9. 2. 1930), pravděpodobně také novorozence Alžběty Mitrovské (†25. 1. 1888); pohřební štít nemá ani Cecílie Bemmelberková (†1665), manžela Maxmiliána z Lichtenštejna-Kastelkornu, dnes uložená v pernštejnské podzemní hrobce. Naopak několik osob s pohřebními štíty v doubravnickém kostele pochováno není. Jde o Marii Barboru Slavatovou (†21. 10. 1683), jejího manžela Kryštofa Filipa z Lichtenštejna-Kastelkornu (†26. 3. 1685), Josefa Stockhammera (†2. 6. 1795) a Terezii Mensdorfovou, roz. z Dietrichštejna (†29. 12. 1856). Tyto výjimečné funerální památky jdou až do roku 1899 a zachycují vývoj pohřebních štítů od doby barokní do konce 19. století, kdy už se užívání tohoto specifického artefaktu na našem území blížilo ke svému konci.

Ediční poznámka

Jednotlivé typy štítu jsou uspořádány kvůli snazší orientaci do tabulky o 11 sloupcích. První uvádí pořadové číslo, druhý jméno, třetí příjmení a predikát zemřelé osoby, čtvrtý a pátý datum úmrtí a narození, šestý charakterizuje jednoslovně znak, sedmý podává stručnou informaci o nápisu, v osmém se vyskytuje prepis nápisu, včetně v hranatých závorkách rozepsaných zkratek, devátý udává rozměry, desátý počet dochovaných kusů a poslední jedenáctý je vyhrazen pro poznámku, zpřesňující výše uvedená data. Poněkud diskutabilní může být prepisování příjmení a šlechtických přídomků. Přiklonila jsem se k českým formám jmen a k jednodušším variantám. Do počtu zahrnuji kvůli evidenci a podchycení existence také netradiční smuteční oznámení Augustina Slezáka z roku 1926.

Tabulka s edicí

Číslo	Jméno	Příjmení a predikát	Datum úmrtí	Datum narození	Erby	Nápis	Text nápisu	Rozměry	Počet kusů	Poznámka
1.	Marie Barbora	z Lichtenštejna-Kastelkornu, roz. Slavatová z Chlumu a Košumberka	27.10.1683	neuvedeno	štit	sigly	M[aria]. B[arbara]. R[eichs]. G[räfin]. Z[u]. L[ichtenstein]. G[eborene]. G[räfin]. S[lavatin]./Den 27[.] October 1683	30x40	3	kartuš s erbem Lichtenštejn-Kastelkornů; data rozeepsána
2.	Marie Barbora	z Lichtenštejna-Kastelkornu, roz. Slavatová z Chlumu a Košumberka	27.10.1683	neuvedeno	úplný	sigly	M[aria]. B[arbara]. R[eichs]. G[räfin]. Z[u]. L[ichtenstein]. G[eborene]. G[räfin]. S[lavatin]./Den 27[.] October 1683	44x59	2	úplný erb Slavatů z Chlumu a Košumberka; data rozeepsána
3.	Kryštof Filip	z Lichtenštejna-Kastelkornu	26.3.1685	neuvedeno	úplný	sigly	[Christophorus]. P[hilipus]. C[omes]. D[e]. L[ichtenstein]./OBIIT. 26. MARTY. 1.6.8.5.	56x77	1	poškozeno
4.	Kryštof Filip	z Lichtenštejna-Kastelkornu	26.3.1685	neuvedeno	úplný	sigly	C[hristophorus]. P[hilipus]. C[omes]. D[e]. L[ichtenstein]./OBIIT 26. MARTY. 1685	44x57	8	data rozeepsána
5.	Kryštof Filip	z Lichtenštejna-Kastelkornu	[26.3.1685]	neuvedeno	úplný	žádný		44 x 60	1	pouze znak
6.	Kryštof Filip	z Lichtenštejna-Kastelkornu	[26.3.]1685	neuvedeno	štit	letopočet	1.6./8.5.	31x40	9	
7.	Josef	Stockhammer	2.6.1795	neuvedeno	úplný	text	17/Josephus S[acri]. R[omani]. I[mperii]. Comes de Stockhammern./ /Ageus an[n]um 72 obyt Vienna_e die 2. Junii./95	45x56	1	
8.	Ignác	Schröfl z Mansperka	[25.12.]1805	neuvedeno	úplný	letopočet	18/05.	48x63	8	u 1 ks - na rubu český text

Číslo	Jméno	Příjmení a predikát	Datum úmrtí	Datum narození	Erby	Nápis	Text nápisu	Rozměry	Počet kusů	Poznámka
9.	František	Schröfl z Mansperka	13.7.1806	neuveдено	štíť	sigly	18/F[ranz]. F[reieherr] von S[chröffel] und M[jannsberg]. /Alt 33. Iahr. Gestof[r]ben den 13.ten Iuly./06	45x59	6	obrácený štíť; data rozepsána
10.	František	Schröfl z Mansperka	[13.7.]1806	neuveдено	štíť	letopočet	18/06.	45x57	9	obrácený štíť
11.	Luitgarda	Mitrovská z Nemyšle	28.2.1832	18.4.1817	úplný	sigly	18/L[uitgarda]. G[räfin]. M[itrowsky]. v[on]. N[emysl]. Geb[oren]. den 18. April 1817. Gest[orben]. den 28. Februar 1832./32	63x80	4	data rozepsána; text na rubu; zemřela na Rožince
12.	Luitgarda	Mitrovská z Nemyšle	28.2.1832	18.4.1817	úplný	sigly	18/L[uitgarda]. G[räfin]. M[itrowsky]. v[on]. N[emysl]. Geb[oren]. den 18. April 1817. Gest[orben]. den 28. Febr[uar]. 1832/32	35x43	5	data rozepsána
13.	Josefina	Mitrovská z Nemyšle, roz. Schröflová z Mansperka	5.10.1834	neuveдено	alianční	text	18/Iosephine G[räfin]= =Mitrowsky. Ge[borene]= =F[rein]= Sehröffel. M[jannsberg]= /Ihres Alters 40. Iahr gestorben den 5. Octob=[er] /34	103x138	4	chyba ve jméně Schröfl, místo "c" je napsáno "e"; všechny exempláře poškozeny; text na rubu
14.	Josefina	Mitrovská z Nemyšle, roz. Schröflová z Mansperka	[5.10.]1834	neuveдено	alianční	letopočet	18/34.	48x63	8	1 ks text na rubu ve zkratce; 2ks - text na rubu - oba český
15.	Antonie	Schröflová z Mansperka, roz. Čejková z Olbramovic	[14.4.]1841	neuveдено	alianční	sigly	A[ntonia]. F[rein]. v[on]. S_ M[Schröffel_] Mannsberg]. g[eborene]. G[rafin]. v[on]. C[zeikin]_ O[lbramowitz]. S[tern]_ K[reuz]_ O[rden]_ D[ame]./ /1841.	51x69	18	1 ks - silně poškozen vlhkem

Číslo	Jméno	Příjmení a predikát	Datum úmrtí	Datum narození	Erby	Nápis	Text nápisu	Rozměry	Počet kusů	Poznámka
16.	Antonie	Mitrovská z Nemyšle, roz. z Dietrichštejna	3.12.1847	11.2.1821	alianční	sigly	18/ A[ntonia]. G[ráfin]. M[itrowsky]. geb[borene]. G[ráfin]. D[ietrichstein]. P[roskau]./ /Geb[oren]. 11. Febr[uar] 1821 ges[torben]. 3. D[e]z[e]mb[er]. [1]847./47.	75x90	4	data rozepsána; text na rubu; zemřela v Benátkách
17.	Antonie	Mitrovská z Nemyšle, roz. z Dietrichštejna	3.12.1847	11.2.1821	alianční	sigly	18/ A[ntonia]. G[ráfin]. M[itrowsky]. geb[borene]. G[ráfin]. D[ietrichstein]. P[roskau]./ /Geb[oren]. 11. Febr[uar] [1]821 ges[torben]. 3. D[e]z[e]mb[er]. 1847./47.	49x61	11	data rozepsána; text na rubu; zemřela v Benátkách
18.	Terezie	Mensdorfová, roz. z Dietrichštejna	[29.12.]1856	neuveдено	alianční	sigly	T[erese]. G[ráfin]. v[on]. M[ensdorf] _ P[ouilly]. g[eborene]. G[ráfin]. v[on]. D[ietrichstein] _ P[roskau]./1856	55x75	4	
19.	Vilém	Mitrovský z Nemyšle	7.6.1857	16.5.1789	štit	text	Wilhelm Graf Mittrowsky/geboren am 16. Mai 1789 gest[orben]: den 7. Juni 1857	63x84	8	text na rubu
20.	Vilém	Mitrovský z Nemyšle	7.6.1857	16.5.1789	štit	sigly	W[ilhelm]. G[ráf]. v[on]. M[itrowsky]./ 1857	55x75	14	
21.	Vilém	Mitrovský z Nemyšle	[7.6.]1857	16.5.1789	štit	letopočet	18/57	64 x 87	2	text na rubu
22.	Emma	Mitrovská z Nemyšle	23.10.1873	7.12.1854	štit	text	Emma Gräfin Mittrowský/von Nemyšl und Mittrowitz/geboren 7. Dezember 1854, / gestorben am 23. October 1873.	51x70	8	

Číslo	Jméno	Příjmení a predikát	Datum úmrtí	Datum narození	Erby	Nápis	Text nápisu	Rozměry	Počet kusů	Poznámka
23.	Terezie	Mitrovská z Nemyšle	4.6.1874	30.3.1831	štíť	text	Therese Gräfin Mittrowský/von Nemyšl und Mittrowitz/geboren 30. März 1851, / gestorben am 4. Juni 1874.	49x63	12	1 ks – – přilepen ke štítu Antonie Schröflové z Mansperka, roz. Čejková z Olbramovic
24.	František	Mitrovský z Nemyšle	2.5.1875	30.9.1845	štíť	text	Franz Graf Mittrowský/von Nemyšl und Mitrowitz/geboren 30. September 1845,/ gestorben am 2. Mai 1875.	50x63	6	
25.	Arnošt	Mitrovský z Nemyšle	14.10.1875	12.4.1847	štíť	text	Ernst Graf Mittrowský/von Nemyšl und Mitrowitz/geboren 12. April 1847, /gestorben am 14. October 1875.	53x69	9	
26.	Alžběta	Mitrovská z Nemyšle, roz. ze Salmu-Reifferscheidu	19.1.1888	10.12.1867	aliance	text	Gräfin Mittrowsky geb[orene]: / Altgräfin Salm g[eboren]: 10 Dez[ember]: 1867 gest[orben]: 19 Jän[n]er/99	60x80	9	jeden kus poškozen; text na rubu
27.	Alžběta	Mitrovská z Nemyšle, roz. ze Salmu-Reifferscheidu	19.1.1888		štíť	text	Elisabeth/Gräfin Mittrowsky v[on]. Mittrowitz, Freiin v[on]. Nemyšl/ starb im 21. Lebensjahre 1888.	57x70	1	poškozen; dochován ještě zlomek 2. exempláře
28.	Alžběta	Mitrovská z Nemyšle	[19.1.]1888		štíť	letopočet	18/88.	43x53	8	

Číslo	Jméno	Příjmení a predikát	Datum úmrtí	Datum narození	Erby	Nápis	Text nápisu	Rozměry	Počet kusů	Poznámka
29.	Julie	Mitrovská z Nemyšle, roz. Salisová	7.3.1895	neuvedeno	aliance	text	Julia Gräfin Mittrowsky von Mitrowitz/ Frein v[on]. Nemyssl, geb[orene]. Gräfin Salis-Zizers, Sternkreuz-Ordens- und Palastdame./ Gestorben am 7. März 1895. Wladimir Graf Mittrowsky v[on]. Mitrowitz/Freiherrn	53x65	16	
30.	Vladimír	Mitrovský z Nemyšle	6.4.1899	17.6.1814	štít	text	v[on]. Nemyšl/ Geb[o]r[en.] am 17[.] Juni 1814 Gest[orben]; am 6. April 1899. Wladimir Graf Mittrowsky von Mitrowitz./ starb im 85ten Lebensjahre 1899.	57x80	4	1 kus silně ušpiněn
31.	Vladimír	Mitrovský z Nemyšle	[6.4.]1899	17.6.1814	štít	text	Wladimir Graf Mittrowsky von Mitrowitz./ starb im 85ten Lebensjahre 1899.	58x79	2	
32.	Vladimír	Mitrovský z Nemyšle	[6.4.]1899	17.6.1814	štít	letopočet	18/99	40x50	1	
33.	Augustin	Slezák	1.6.1926	neuvedeno		text	Augustin SLEZÁK./ zemřel dne 1. června 1926/ v 62. roce věku svého.	60x80	1	nešlechtický; poškozen

Zusammenfassung

Die Leichenschilder aus der Kreuzkirche in Doubravník

Die vorgelegte Studie widmet sich dem Komplex von 207 Leichenschildern 32 Type, die in der Kreuzkirche in Doubravník erhalten geblieben sind. Diese einzigartige Kollektion bezieht sich zu den Besitzern der bedeutenden Herrschaft Pernstein, die in diesem exklusiven Sakralraum einen Tripel von Krypten, die nach der Obrigkeit als Pernsteinsche, Liechtensteinsche und Mitrovskýsche Krypten bezeichnet wurden. Da die Leichenschilder aus der Zeitperiode von 1683 bis 1899 stammen, ermöglichen sie die Entwicklung dieser funeralen Denkmäler zu verfolgen. Die ältesten erhaltenen Exemplare gehören dem Christoph Philipp von Liechtenstein-Castelcorn (†1685) und seiner Gemahlin Maria Barbara, geb. Slavata von Chlum und Košumberk (†1683). Die kompakte Reihe von Schildern beginnt mit dem Jahr 1795, das an das Ableben des Josef Stockhammer erinnert, um zehn Jahre jüngere Stücke merken den Tod des Ignaz (†1805) und Franz (†1806) Schröfl von Mansberk an. Die meisten Schilder wurden für die Mitglieder des Adelsgeschlecht Mitrovský von Nemyšl errichtet, die die letzten Besitzer der Herrschaft Pernstein waren. Die Kollektion endet mit den Schildern aus dem Jahre 1899, die das Ableben des Vladimír Mitrovský von Nemyšl bekannt machen. Auch wenn die Mitglieder des Geschlechts Mitrovský nach der Entstehung der Tschechoslowakei die Leichenschilder nicht mehr verwendeten, schrieb sich dieser Artefakt ins Bewusstsein der Ortseinwohner so tief ein, dass der Tod eines Einwohners, Augustin Slezák, im Jahre 1926 durch eine spezifische Todesanzeige in der Form des Leichenschildes der ehemaligen Obrigkeit bekannt gemacht wurde.

Annotation

Funeral Shields from the Church of Exaltation of the Holy Cross in Doubravník

This study provides a historical and heraldic analysis of 207 funeral shields dating from the seventeenth through the twentieth century which have been preserved in the undercroft of the Church of Exaltation of the Holy Cross in Doubravník (Southern Moravia).

Pohřební štíty

1. Marie Barbora z Lichtenštejna-Kastelkornu, roz. Slavatová, †27.10. 1683

2. Marie Barbora z Lichtenštejna-Kastelkornu, roz. Slavatová, †27.10. 1683

3. Kryštof Filip z Lichtenštejna-Kastelkornu, †26.3.1685

4. Kryštof Filip z Lichtenštejna-Kastelkornu, †26.3.1685

5. Kryštof Filip z Lichtenštejna-Kastelkornu, †26.3.1685

6. Kryštof Filip z Lichtenštejna-Kastelkornu, †26.3.1685

7. Josef Stockhammer, †2.6.1795

8. Ignác Schröfl z Mansperka, †25.12.1805

9. František Schröfl z Mansperka,
†13.7. 1806

10. František Schröfl z Mansperka,
†13.7. 1806

11. Luitgarda Mitrovská z Nemyšle,
†28.2. 1832

12. Luitgarda Mitrovská z Nemyšle,
†28.2. 1832

13. Josefine Mitrowská z Nemyšle, roz. Schröflová †5.10. 1834

14. Josefine Mitrowská z Nemyšle, roz. Schröflová †5.10. 1834

15. Antonie Schröflová z Mansperka, roz. Čejřková z Olbramovic, †14.4. 1841

16. Antonie Mistrovská z Nemyšle, roz. z Dietrichštejna, †3.12.1847

17. Antonie Mitrovská, z Nemyšle roz.
z Dietrichštejna, †3.12.1847

18. Terezie Mensdorfová, roz.
z Dietrichštejna, †29.12.1856

19. Vilém Mitrovský z Nemyšle, †7.6.1857

20. Vilém Mitrovský z Nemyšle,
†7.6.1857

Pohřební štíty z kostela Povýšení sv. Kříže v Doubravníku
Obrazová příloha

21. Vilém Mitrovský z Nemyšle,
 †7.6. 1857

22. Emma Mistrovská z Nemyšle,
 †23.10. 1873

23. Terezie Mitrovská z Nemyšle,
 †4.6. 1874

24. František Mitrovský z Nemyšle,
 †2.5. 1875

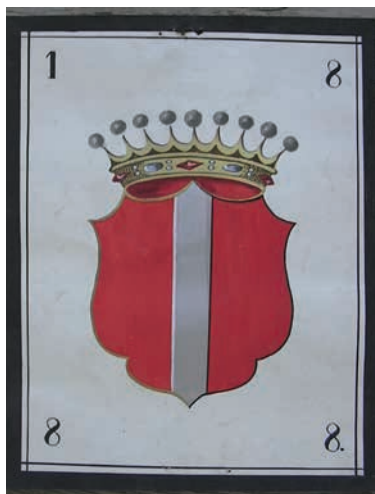
25. Arnošt Mistrovský z Nemyšle, †14.10. 1875

26. Alžběta Mistrovská z Nemyšle, roz. ze Salmu- Reifferscheidu, †19.1. 1888

27. Alžběta Mistrovská z Nemyšle, roz. ze Salmu- Reifferscheidu, †19.1. 1888

28. Alžběta Mistrovská z Nemyšle, roz. ze Salmu- Reifferscheidu, †19.1. 1888

29. Julie Mitrovská z Nemyšle, roz. Salisová, †7.3. 1895

30. Vladimír Mitrovský z Nemyšle, †6.4. 1899

31. Vladimír Mitrovský z Nemyšle, †6.4. 1899

32. Vladimír Mitrovský z Nemyšle, †6.4. 1899

33. Augustin Slezák, †1.6. 1926